ל) יבמות לל,, ב) [ל"ל לחעל וכן ליתל ביבמות לל: וכן העתיק הרשב"ם בב"ב מג: ד"ה ולי בעית

לב"ב (נג. ל") ולוי בשינו אימא], ג) [מוספתא פ"ב], ד) [ל"ל רבא וכן אימא בשאלמות פ" יתרו סימן

נה וכ"א ברי"ף והרא"ש], ד) [שמות כא], ו) בס"א נוסף:

מריה, ז) ווע"ע תוס' ב"ב קה.

ד"ה אבלן,

וכשם שאיז מזימיז את העדים אלא בפניהם

כך אין מכחישין את העדים אלא בפניהם

אמר ליה רב נחמן אילו הוו קמן ומכחישין

להו הוה הכחשה ולא הוה משגיחין בהו

דהוי לה עדות מוכחשת השתא דליתנהו

דאילו הוו לקמן דלמא הוו מודו להו

מהימני אלא אמר רב נחמן אוקי תרי להדי

תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה מידי דהוה

אנכסי דבר שמיא דבר שמיא זבין נכסי אתו

בי תרי אמרי כשהוא שומה זבין ואתו בי

תרי ואמרי כשהוא חלים זבין אמר רב אשי

בחזקת בחזקי יממונא בחזקת בחזקת

בר שמיא ולא אמרן יאלא דאית ליה חזקה

דאבהתיה אבל לית ליה חזקה דאבהתיה

אמרינן כשהוא שומה זבן יוכשהוא שומה

זבין א"ר אבהו יאין מזימין את העדים אלא

בפניהן ומכחישין את העדים שלא בפניהן

והזמה שלא בפניהן נהי דהזמה לא הוי

הכחשה מיהא הויא אמר מר אם יש עדים

שכתב ידם הוא זה או שהיה כתב ידם יוצא

ממקום אחר משמר שקרא עליו ערער

והוחזק בב"ד אין נאמנין יו קרא עליו ערער

אין לא קרא עליו ערער לא מסייע ליה לרבי

אסי דאמר רבי אסי האין מקיימין את השמר

אלא משמר שקרא עליו ערער והוחזק בב"ד

אמרי נהרדעי יאין מקיימין את השמר אלא

משתי כתובות [או] משתי שדות והוא

שאכלום בעליהן ג' שנים ובשופי א"ר שימי

בר אשי יוביוצא מתחת יד אחר אבל מיד

עצמו לא מאי שנא תחת יד עצמו דלא דלמא

זיופי מזייף מתחת ידי אחר נמי דלמא אזל

וחזא אתא וזייף כולי האי לא מצי מכוין ת"ר

תכותב אדם עדותו על השמר ומעיד עליה מיכותב

אפילו לאחר כמה שנים אמר רב הונא והוא

שזוכרה מעצמו רבי יוחגן אמר "אע"פ שאין

זוכרה מעצמו אמר יורבה ש"מ מדרבי יוחנן

יהני בי תרי דידעי סהדותא ומנשי חד

מנייהו מדכר חד לחבריה איבעיא להו עצמו

מאי רב חביבא אמר אפילו עצמו מר בריה

דרב אשי אמר עצמו לא והלכתא יעצמו לא

לב א מיי פ"ו מהלכות עשין הט טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף לו: לג ב מייי ב מיי׳ פכ"ט מהל׳ מכירה הלכה ה סמג עשיו פב טוש"ע ח"מ סיי רלה סעיף כא בהגה"ה: לד ג ב"י ח"מ שם: לה ד מיי פי"ח מהלי עדות הלכה ה סמג עשין קו טור ח"מ סי" לח: ל ה ו ז מיי׳ פ״ו שם הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף ז: לו ח ט מיי פ״ח מהלי עדות הלכה א סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סימן כח קב באיף יג: ה י כ מיי׳ שם הלכה ב טוש"ע ח"מ שם סעיף

עין משפם

נר מצוה

תוספות רי"ד (המשך)

הקשינו והא תרי ותרי נינהו . אבל קטנים היו פסולי עדות ין בהן דרך לקושיא אין בהן דרך לקושיא זו שהרי עדותן על גוף . העדים הוא ולא על העדות לקושיא זו אלא על אנוסים יקום איז איז כי אנוס ב היו בלחוד ונראין עתה דבריו שכ״ז שהיו מעידין על גוף העדים ואומרים . שהיו קטנים או פסולים שהן נינהו אלא דחינן לסהדותא דקמאי ופסלינן להו לגמרי משום סהדותא דהני בתראה דמסהדי על קמאה ופסלו להו ואי איתא כ"ש שהקושיא ופסולים היו שיהיה אלו האחרונים ואמנים ולא נימא שטרא לגמרי כיון שהאלו האחרוני׳ מעידיז על גופן של הראשונים פסולים א"ו בין כשאומרי אלו האחרווי על הראשווי . היו בין כשאומרים אנוסים . היו אומר הררייחא שאיז ותרי נינהו ואע"פ שהן מעידין על גופן של שוון מעירין על גופן של ראשונים לפוסלן אין אנו דוחין את הראשונים לגמרי שאם יבואו שנים אחרים הייתם או קטנים והן אומרים לא אלא גדולים וכשרים לא אלא גוולים וכשוים היינו אמרינן תרי ותרי נינהו חוץ מעדים זוממים שהאחרונים באים ומעידים פלוני עמנו הייתם במקום פ׳ שהאמינה התורה את הוא ולא משום תרי ותרי ויוהו ארל רר"מ איז אוו מן הראשונים אלא אמרינן . חרי וחרי ויוהו ארל ודאי יש שנים והעידו על שנים אחרים שהם גזלנים או משחקי בקוביא או שהן קרובים בקוביא או שהן קרובים למלוה או ללוה נאמנים הם ולא אמרינן תרי ותרי נינהו ואלו אומרים אין אנו גזלנים . ובדאים אתם אלא נאמנים הם ממונות בתרא גבי עד זומם דאמר רבא מכאן ולהבא הוא דחידוש הוא ואין לך בו אלא חדושו וחדא משום הפסד

ואוקר ממונא בחזקת מריה. פירש בקונט׳ ואינן נאמנין דקתני לאו דמגבינן בשטרא אלא דלא קרעינן ליה ונפקא מינה דאי תפס לא מפקינן מיניה וקשה דאמר בפ"ק דב"מ (דף ו: ושם) גבי ספק בכור תהפו כהן מוליאין אותו מידו אלמא תפיסה דלאחר ספיהא לאו כלום היא ומיהו אההוא דסוף השואל

(שם דף קב: ושם) לא קשה מידי דאמרי׳ גבי משכיר בית לחבירו בי"ב זהובים לשנה מדינר זהב לחדש בא בתחלת החדש כולו למשכיר אלמא דבחזקת משכיר הוא ואפ"ה קאמר בא בסוף החדש כולו לשוכר דשאני התם דכיון דלא בא בתחלת החדש איכא למימר דאודויי אודי ליה ויש לומר דשאני גבי בכור שכהן תופס מספק דאין יודע אם בכור הוא אבל הכא שטוען ברי מהניא תפיסה וא"ת בחזקת הבתים (ב"ב דף לד:) גבי זה אומר של אבותי כו' אמר ר"נ כל דאלים גבר ופריך מהמחליף פרה בחמור זה אומר ברשותו ילדה חה אומר כו' יחלוקו ומאי קושיא הא ההיא אתיא כסומכוס ורב נחמן כרבנן דלרבנן דאמרי המע"ה היינו דינא דכל דאלים גבר כיון דמהניא תפיסה כשטוען ברי ויש לומר דהכי פריך דאפי׳ רבנן לא פליגי אסומכוס אלא משום דחד מינייהו מוחזק ואיכא למימר המע"ה אבל הכא דאין אחד מוחזק יותר מחבירו מודו לסומכוס דיחלוקו ועי"ל דהכא מיירי כשתפס קודם שנולד הספק ורשב"א נראה לו להעמיד הברייתא בשובר ולהכי אין נאמנין דאוקי ממונא בחזקת מריה ומחזקינן עדי שובר בכשרים ולח יפרעי : אלא אמר ר"נ אוקי תרי להדי בו'. וא"ת ולר"ג אמאי לא מגבינן ביה בשטרא הא סבר ר"ג כרב הוגא (שבועות מז) [ב"ב דף לא:] בשני כתי עדים המכחישות זו את זו דכל אחת באה בפ"ע ומעידה אע"ג דלפי עדות כל אחת חבירתה פסולה לכל עדיות הכא נמי כיון דאין מכחישין אותן לומר שלא לוה כלום אלא אומרים אינכם נאמנים בדבר זה דפסולין הייתם ליתכשרו ואמאי לא מגבינן ביה בשטר ויש לומר דהתם באה כל אחת בפ"ע ומעידה משום דמוקמינן כל אחת בחזקת כשרות אבל הכא שאומרים קטנים היו או קרובים משנולדו עד עתה שנתרחקו ליכא למימר אוקמינהו אחזקתייהו דפסלינן אותן משנולדו ואנוסים היו נמי מחמת נפשות לא שייך

כתבם: **עלמו מאי**. אם בעל דין עלמו מזכירו עד שנזכר מאי: לאוקמי אחזקה דהא לא פסלי להו כלל ורשב״א אומר דהכא לא מוקמינן להו אחזקה כדאמר לעיל משום דאילו הוו קמן דלמא הוו מודו: ואי

רארקי ארעא בחזקת בר שביא. דוקא בקרקע הוא דאמרינן הכי אבל במטלטלים אמרינן דהוו בחזקת המוחזק כדאמר בפרק השואל (ב״מ דף ק.) גבי המחליף פרה בחמור דפריך וליחזי פרה ברשותא דמאן קיימא ולהוי אידך המע״ה ומשני דקיימא באגם אומר ר״י דהכא לא שייך למימר כדאמרי׳ בסוף קדושין (דף עמ:) ובמי שמת (ב"ב דף קנג: ושם) אם שכיב מרע הוא עליהם להביא ראיה שבריא היה ואם בריא הוא כו׳ דבר שטיא דהכא כיון דעתים חלים ועתים שוטה אין ראיה ממה שהוא עכשיו: דלמא זיופי זייף. אור״ת °דדוקא היכא שאין אנו מכירין החתימה אלא ע"י דמיון החתימה להחתימה אבל היכא דמכירין חתימת העדים בטביעת עין אע"פ שיש לו חתימה אחרת חחת ידו ליכא למיחש דלמת זייף דכיון דמכירין החתימה אם זייף היה ניכר היטב: [רבר יוחנן אומר אע"פ שאין זוברה מעצמו. פי׳ אבל ע"י השטר זוכרה אבל אם אין זוכרה כלל לא דמפיהם ולא מפי כתבם כדאמרינן פ' ד' אחין (יבמוח דף לא: ושם) גבי מפני מה לא תקנו זמן בקדושין דקאמר לינחי גבי עדים אי דכירי ליתו ולסהדו ואי לא זימנין דחזו בכתבא ואתו ומסהדי ואמר רחמנא מפיהם ולא מפי כתבם וא"ת הכא נמי אמאי לא אסרינן לכתוב עדות על השטר שמא ישכח לגמרי ואתו ומסהדי מכתבא כדחיישינן התם ויש לומר דודאי התם חשו חכמים לפי שב"ד מוסרין לו השטר ויסבור שלכך מסרוהו לו שיעיד אפי׳ לא יזכור אבל הכא שמעצמו כותב עדותו על השטר לא חשו חכמים לכך וא״ת ואמאי לא מצו חזו בכתבא ולאסהודי הא תנן בגט פשוט (ב"ב דף קסת.) מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים ובא לב"ד ועושין לו קיומו ומפרש בגמ" מהו קיומו וכן בהגוזל קמא (ב״ק דף נח.) דאמרינן גבי שורף שטרותיו של חבירו פטור מדיני אדם כו׳ ה״ד אי דאיכא סהדי דידעי מה הוה כתוב ביה בשטרא נכתוב ליה שטרא אחרינא אלמא לא חשבינן ליה מפיהם ולא מפי כתבם וי"ל דבפ' ד' אחין (יבמות לא: ושם) חיישינן דלמא אחו ומסהדי בסתם כאילו זוכרין העדות אבל ודאי אם היו מעידין שכך ראו בחתימתן הא לא חשיב מפיהם ולא מפי כתבם דעדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין והוי כאילו מעידין ראינו עדות שנחקרה בבית דין ואם תאמר והכא אפילו אין זה זוכרה כלל מה בכך יביא

מטרן בין הני תרי טעמא א״ב דאסהידו תרי בחד א״נ דפסלינהו בגזלנותא אלמא כל היכא דפסלינהו בגזלנותא לא אמרינן תרי ותרי נינהו אלא נאמנים מחזיקים להו בגזלנותא על פיהם אבל היכא דלא משוי גופייהו גזלנים אלא מכחישים אותם ואמרו דההוא סהדותא לא הות כן אמרינן תרי ותרי נינהו ולא ידעינן אמאן נסמוך אי אהני אי אהני אך אם יכחישו בדרך הזמה שאמרו עמנו הייתם במקום פלוני דהוא חידוש וגזירת מלך אבל אם אמרו עמנו הי׳ המלוה או הלוה במקום פלוני לא ידעינן אמאן נסמוך אלא אמרינן תרי ותרי נינהו ואי פסלו להו לגופייהו בגזלנותא או ע״י קורבה מהימנינין בתראי ומבטלין לסהדותא דקדמאי לגמרי משום דכי מסהדי על גופייהו דגזלנין נינהו פסלו להו לכל עדות דעלמא וכן כי מסהדי שהן קרובים למלוה או ללוה פסלו להו לכל עדיות דעלמא הלכך מהימני לבתראי ולא אמרינן תרי ותרי נינהו דהא מסלקי להו מדין עדים שלא יהיו עדים גם בשאר עדיות אבל כשמכחישין אותן שאומרים עמנו היה המלוה או הלוה אינן פוסלין אותן לשאר עדיות כי אם בעדות זה בלבד אומרים ששקר העידו ואע״פ שלפי דבריהם ממילא מיפסלי כיון שהן אינן מעידים עליהם אלא בעדות זה ולא החזיקו את גופן פסולין אפי׳ בעדות זו תרי ותרי נינהו שאלו אומרים כך ואלו אומרים כך ולא ידעינן אמאן נסמוך ולא דמי לכי משוי נפשייהו פסולים דהתם לאו על גוף העדות מעידים דנימא דתרי ותרי נינהו אלא על גופן של עדים וכי מסהדי על גופם של עדים ליכא למימר תרי ותרי נינהו שהאיך יהיו הם נאמנים על עצמן ומשום האי טעמא אמרינן דהכא נאמנים והכא אין נאמנים ואי אמרת כיון שכשהן מעידים על גופם הם נאמנים גם הנה כשאומרים קטנים היו פסולי עדות היו על גופן הם

וכשם שחין מוימין העדים חלח בפניהם. שהרי הם בחין לחייבן כדי לעונשן או נפש או ממון והתורה אמרהה והועד בבעליו יבא בעל השור ויעמוד על שורו (ב״ק דף קיב:): כך אין מכחישין. אפילו לבטל עדותן: לא הוו משגיחין בהו. בעדי השטר לגבות על פיהס: השתא. דאיכא

האשה שנתארמלה

למימר אילו הוו קמן הוו מודו להני אמרת מהימני: ואוהי ממונא בחוקת מריה. בחזקת הלוה ואם קרקע היא תעמוד בחזקת המוכר. ודקתני בבריי׳ אין נאמנים לא דליהוי שטרא מעליא למיגבי ביה אלא דלא קרעינן ליה ואי תפים מידי והדר אתי האי ותבע מיניה לא מפקינן מיניה דאמרינן אוקי תרי לבהדי תרי וממונא בחזקתי היכא דקאי: זבין נכסיה. מכר קרקעותיו: חלים. בריא: ולא אמרן. דאוקי נכסי בחזקת בר שטיה: הלה דהים ליה. בנכסים הללו חזקה דאבהתא שהיו של אבותיו דחזקה מעלייתא היא: אבל לים ליה בהו חוקה דחבהתת. חלח חוקה דנפשיה שקנאן הוא והוחזקו בידו כקנייתו כך מכירתו ואין חזקתו חזקה לבטל מכירתו: נהי דהומה לא הויא. לעונשם לא נפש ולא ממון הכחשה הויא לבטל עדותן: אין מקיימין את השער. מתוך שטר אחר: אא"ל הרא ערער. על אותו שטר האחר והוחזק בב"ד על ידי עדיו דאי לא הרא עליו ערער חיישיגן דלמא ההוא גופיה מזוייף הוא: משתי שדות. מעדים האלה אם חתומים על שני שטרות אחרים שהן מכר שתי שדות ואכלום הלקוחות ע"י שטרות הללו שלש שנים מקיימין שטר שלישי מהן אם החתימות דומות: בשופי. בלה ערעור: וביולה מתחת ידי חחר. שהשטרות הללו שמקיימין את השלישי מהם יולא מתחת ידי אחר ולא מתחת ידיו של זה המוליא את השלישי: זיופי זייף. הסתכל בכתב של אותן שטרות וכיון וחתם הוא עלמו את השלישי דוגמת אותה חתימה: מכוין. מלמלם כתב בכתב הואיל ואינו לפניו: כותב אדם. אם עשאוהו עד בדבר וירא לשוכחו כוחבו טל חחיכח הלף ומלניעה: **ומעיד.** ע"פ אותו כתב אפי׳ לאחר כמה שנים: שזוכרה מעלמו. בלא ראיית השטר נזכר קצת מעדותו מחליו: חע"פ שחין זוכרה מעלמו. חלח לאחר שראה בשטר נתן בלבו ונזכר שלא נשתכח ממנו כל כך שכשמזכירים לו נזכר. אבל אינו נזכר לגמרי לא

דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי

עשיתם לזה א' ממקיימי השטר כמו שהוא כתוב בלא תנאי והוי ליה עידיו שנים ועדות אחרונה דברי אחד במקום שנים אפי" תרוייהו נמי אמרו תנאי היה דברינו לא להימנו כיון שהעידו על כת"י קיימו השטר שהוא כמו שהוא כתוב וכי אמרו תנאי היה דברינו הו"ל מגידים וחוזרים ומגידים ואמאי הם נאמנים אלא ע"כ לא חתימה מקויימת הוא דכיון דבתוך כ"ד מסקי דבורייהו ואמרו אבל תנאי היה ביניהן אמרי׳ הני למיעקר סהדותייהו קאתי שאמרו כת״י הוא ועכשיו אומרים לא חתמנו אלא על מנת שיתקיים התנאי וכיון דתנאי מילתא אחריתא היא שאינה עוקרתו אלא לאחר זמן לא דמיא למודעא ואמנה ומהימני דלאו עולה היא שהרי היא עדות בפ״ע האי חד נמי כי סיים ואמר תנאי הוה עקר לחתימת ידיה לומר לא חתמתי אלא על מנת כן וכיון דלאו עולה הוא מהימן ואשתכח דאין בשטר חתום אלא ע"א ומסיק תלמודא והל" כר"ה (בריה) דר"י: ת"ר שנים החתומים על השטר ית היה הוה להוק לא סוגבורה אך בשנה והוה שלא כי א הופשיק הרבונה אוהול. כי דובה הוף היה לבוצמנים האם יש עדים שהוא כת״י ומתו ובאו שנים ואמרו ידעו שכת״י הוא זה אבל אנוסים היו קטנים היו פסולי עדות היה רי אלו נאמנים ואם יש עדים שהוא כת״י או שכת״י יוצא ממקום אחר משטר שקרא עליו ערעור פי׳ שרצה הנתבע לפוסלו והוחזק בב״ד אין נאמנים פי׳ היכא ראיכא מיגו נאמנים ולא מגבינן ביה והיכא דליכא מיגו אין נאמנים ומקשה אין נאמנים ומגבינן ביה תרי ותרי נינהו פי׳ אלו אומרים שהיו קטנים אמנים דרא מהבין ביוחדים דריכא מינד דך נממנים ומקשה אין באמנים ומבובן ביוחד יוחד בנחו פיי אלד וחמנים שהיו קטנים אר אנוסים או פסולי עדור והשטר התום מסתמא כבשרות נפאילו קיימו סהדי דשטרא קדמנא זאמרו גדולים היינו רוחוקין ולא ה היינו אנוסים דמי והוי להו תרי ותרי ולמה אתה מאמין אלה החתומים בשטר יותר מאלה האחרונים ואתה מגבה בו כתב רבינו יוסף הלוי ז"ל נראיז הדברים שזו הקושיא לא אכולהו היא אלא אאנוסים בלחוד היא שנמצאו מעידים שהעדות לא היתה אמת ולפיכד

גליון הש"ם

נכל' וכשהוא שומה זביז. עי׳ סוכה דף מו ע"ב חוס' ד"ה דינוקא: תום' ד"ה דלמא כו' ת דדומא בו'. טייו לחמו אה דרדדוקא בו. ע״ן נקנק דף כח ע״א חוס׳ ד״ה קיוס שטרות:

הגהות הב"ח

(A) גם' תיבות קרא עליו וכו' עד ערער לא. באשר"י מבואר דלא הוה גרם להוי

תוספות רי"ד יוצא ממקום אחר ולא דמי . לא למודעא ולא לאמנה דמודעא הא קא חזי דאנוס הוה ולא היה להם לחתום עד שלא יכתבו לו שטר מודעא אאמנה נמי לא אע"ג דאמרינן שאע״פ שהלוה מאמינו למלוה שילוהו אפ״ה משום פסידא דלוה שכיון שהוא מתרצה בכך אין אנו חוששים בדבר אלא משום פסידא דלקוחות הוא כדאמרינן הכי שכיון שכתב ללוות ולא לוה אתי למיטרף לקוחות שלא כדין תדע דהרי הוא דהא רשמרא דלאו אקנייתא אין כותבין שטר ללוה עד שיהא מלוה טמו משוח פסידא דלכוחות דאי טריף כדין טריף ואע"ג . דאיכא למיחש דלמא ממטי למלוה ומאמי שילוהו ולבסוף ילוהו אפ״ה לא חיישינן כיון שהוא מאמינו ה"נ כיון דהוא מאמינו שאם לא יתקיים התנאי יבטל לו המכר איז לנו לחתום בו ולא הוי עולה כיון . דלא מפסיד לאחריני אבל אם אין נאמנים שכיון שהגיד שוב אין חוזר ומגיד (א"כ) [א"נ] י"ל כיון דפשיט ליה דתנאי מילתא אחריתי הוא ואינה עולה מהימני אף על פי שכת"י יוצא ממקום אחר נאמנים דמה לי אחרים מה לי הח כמו שאח מעידיח כמו כן כשהעידו הן בעצמן ואמוים והרכה כוי אדם נאמנים והובה בני אום עושים דבר זה שאינם רוצים להזכיר שום תנאי בשטר שהוא עתיד להתקיים ימים רבים ואומר התנאי לפני עדי השטר שלא יכפור איש לחברו הלכך אע"ג דליכא מיגו מהימן: עד אומר תנאי . ועד אומר אינו תנאי א״ר פפא תרווייהו בשטר מעליא פפא הוו חייהו בשטו מעליא קמסהדי והאי דאמר תנאי הו״ל חד ואין דבריו של אחד במקום שנים מתקיף ליה ר"ה בריה דר"י א"ה אפילו תרווייהו נמי אלא אמרי' הני למיעקר סהדותייהו קאתי חד למיעקו סהדותיהו קאתי נמי למיעקר סהדותיה קאתי פי׳ א״ה כיון שהעיד על כת״י